

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Appendix circa præcedentes Notas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

SECTIO XVII.

Accommodatio Notarum Superiorum ad SENTENTIAS atque USUS GALLICANOS.

ET si facillimum sit *Notas* præcedentes circa Concilia Generalia, applicare Sententiis atque Usibus Gallicanis; tamen operæ pretium erit aliquot afferre exempla hujus applicationis in certis capitibus, quibus illa facilius evadet in reliquis: iis vero, qui parùm cognoscunt eos Usus, ad eos plenius discendos invitabuntur. En igitur exempla per modum Observationis.

Eadem loca, quæ docent, Imperatores, per *Novem* Sæcula, non injuriose Concilia Generalia, probant, Principes non injuria sibi vindicare facultatem; 1. Convocandi Concilia Particularia ditionis suæ, 2. Impediendi, ne Episcopi ejusdem ditionis ullum, sine licentia sua, Conventum habeant: 3. Impediendi, ne iidem Episcopi è finibus suis egrediantur, ad commeandum ad Concilia, extrâ eosdem fines convocata, sine sua participatione; nam rationes, quæ militant pro Imperatoribus, Principibusque favent. Hæ sunt 1. Quod ii, quos convocabant, subditi ipsorum erant. 2. Quod ipsum referret, ut Ecclesia pacaretur; quia turbæ circa Religionem, sæpè discordias gignunt, circa Imperium. 3. Quod erant Protectores Religionis, quibus incumbat circa eam in statu optimo conservare; quod fit per Concilia. Porro, manifestum est has valere ergâ Principes, quoad tria jura prædicta, idè, quod Concilia Particularia, quæ in illorum ditionibus habentur, ex eorum subditis componuntur: quod controversiæ circa Religionem non minùs Regnum, quam Ecclesiam labefactent; &, quod Dignitas Principum non minùs eos faciat Tutores Ecclesiæ, quam olim erant Imperatores.

Jus assignandi Locum celebrationis Conciliorum, & Tempus præniendi, accessorium est juris ea convocandi: undè sequitur, testimonia, quæ probant Imperatores Orientis assignavisse Locum, & Tempus celebrationis Conciliorum Generalium, ostendere quoque, Principes idem posse ergâ Concilia Particularia Nationis suæ. Porro, in Conciliis in Gallia habitis, maxime sub *secunda* Regum progenie, cernitur, eos quintuplici hoc jure potitos esse ergâ Concilia Particularia, sicut Imperatores olim ergâ Concilia Generalia. Probationes referuntur in nostris Quæstionibus Historicis, circa Concilia Nationalia. Plures earum retulit D. DE MARCA in suis Libris de *Concordiâ*.

Quemadmodum Imperatores, utendo jure determinandi Locum celebrationis Conciliorum, quædam habuere in Palatio suo; qualia sunt *Quintum*, *Sextum*, & quod dicitur *Quini-Sextum*, itâ plures Galliæ Reges Concilia Particularia Regni sui habuere in Palatio suo; talia sunt *Vernense*, *Verberienſe*, *Compendiense*, *Aquisgranense*. Multæ rationes suadent Præfidentiam Concilii Niceni, quam habuit Osius Cordubensis, ipsi delatam fuisse per electionem Concilii cum beneplacito Imperatoris; neque enim credimus eum fuisse Legatum Pontificis. 2. Non habuit Præfidentiam ratione sedis suæ; cum Episcopus foret tantum, & Concilium non haberetur in ejus Diœcesi. Porro, exemplum hoc favere videtur Gallicano usui, circa Præfidentiam Conciliorum Cleri.

Quot probationes attulimus assistentiæ per Procuratorem in Conciliis Generalibus, tot habemus fundamenta moris Cleri Gallicani assistendi Comitibus per Procuratorem: nam Deputati, tam primi, quam secundi Ordinis, nihil aliud sunt, quam Procuratores Provinciæ suæ. Quod relatum fuit de modo opinandi per Nationes, in quibusdam Conciliis Generalibus usurpato, simile est usui eorundem Comitiorum, opinandi per Provincias. Cir-

ca *Opiniones*, & *Subscriptiones* Conciliorum Generalium, notavimus, quod, ex earum dispositione, noscatur Ordo Sessionis Patrum, quem Dignitati respondere probavimus. Porro, hunc Ordinem partim sequuntur subscriptiones Comitiorum; nam Archiepiscopi semper & ubique præcedunt Episcopos. Loquendo de *Actis* Conciliorum, multa observavimus, quæ perfectè congruunt Relationibus Comitiorum Cleri, itâ, ut hæ videantur dispositæ juxtâ methodum Actorum Conciliorum Orientalium; quæ divisa erant in *Actiones* aut *Collationes*, in quibus ea reperiuntur, quæ in eis gesta, aut dicta fuere, Instrumenta, quæ fuerunt lecta, Orationes, quæ habitæ fuerunt, denique Opiniones Patrum: Relationes autem Comitiorum in Sessiones distribuuntur, quæ nonnisi nomine differunt ab Actionibus aut Collationibus. In singula *Sessione* cernuntur ipsius gesta, cum Orationibus, Concionibus &c. habitis, Instrumentis, quæ lecta, Quæstionibus, quæ propositæ fuere, denique Opinioni- bus Deputatorum.

Quod observatum fuit circa Confirmationem Decretorum Conciliorum Generalium à Pontifice petitam, applicare sententiis Gallicanis superfedemus; quia id jam eo loco præstitimus, dicendo, Ecclesias, quæ arbitrantur Concilium Generale esse supra Pontificem, debere consequenter tenere, quod Decreta Conciliorum Generalium non indigent confirmatione Pontificia; Ecclesiam, porro, Gallicanam, ex earum numero esse. Adjecimus, earum sententiam confirmari per praxim omnium Conciliorum Generalium, excepto *Tridentino*, quod unicuique petiit à Pontifice confirmationem definitionum & Decretorum suorum. Verum hanc applicationem, ejusque fundamentum hic refricuisse haud erit inutile. Observabimus præterea, quod, Patres Tridentini qui petierunt confirmationem Pontificiam, id fecerunt ex mero obsequio; nam historia hujus Concilii docet eosdem Episcopos Hispanos, sedi Apostolicæ devotissimos, putavisse, Concilium esse supra Pontificem, itâ, ut quidam eorum id à Concilio declarari statuerint. *Petri SUAVIS Hist. lib. 5. pag. 403.* Vel, si alia fuerit causa istius rogationis, quod ea facta sit postquam plures ex Doctissimis & veritatis studiosissimis discessissent.

Quoad *Acceptationem*, jam notavimus *Tit. IV.* Concilium *Basileense* agnovisse justitiam & veritatem Sententiarum & Usuum Galliæ, juxtâ quos nulla datur autoritas Decretis Conciliorum Generalium, priusquam illa recepta ac promulgata fuerint; hoc unum adjecimus, testimonia supra relata de praxi Sæculorum priorum circa hanc rem, eandem Sententias confirmare.

APPENDIX circa præcedentes *Notas*.

SECTIO I.

Confirmatio sententiarum D. DE MARCA circa Libertates Ecclesie Gallicane inique impugnatarum.

CUM, in suscepto Opere, de propugnandis Ecclesie Gallicanæ Libertatibus unice agatur, inutile est respondere cavillationibus Criticorum, circa originem Librorum de *Concordia Sacerdotii & Imperii*, methodumve eorum artificiosam. Etsi enim hæc falsa esse ostenderent, nihil præsidii Libertatibus accederet, sicut ab earum firmitate nihil detractum ibit, quamvis ea extrinseca vera esse confiteri cogeret. Satis superque autoritatis habent à se ipsis Libertates, nec ab eorum, qui eas

defen-

defenderunt, qualitate, mutuari pondus indigent. Idcirco, sufficit mihi sententias Auctoris male impugnatas tueri; ac moneo interea, me, ad evitandas repetitiones, consulto prætermittendum omnia loca vexata inter probationes Libertatum, quæ superius confirmata fuere.

An jus faciendi Leges Ecclesiasticas inutile evadat, postro, quod illæ, non nisi post acceptationem, obligent?

Critici præfati, volendo probare, D. De Marca stabilitam in quodam loco Pontificis auctoritatem, circa aliquot capita, alio in loco convellere, circa eadem capita, in exemplum afferunt, quod, postquam demonstravit Pontifici competere jus condendi Leges Ecclesiasticas, suam ipse doctrinam disturbet, dicendo deinceps, Leges Pontificias non obligare, nisi acceptata fuerint, easque repudiari posse, si minus commodæ videantur; quippe contendunt illi, jus ferendi Leges esse inutile, si Leges non habent vim obligandi, nisi recepta fuerint, ita, ut liberum sit eas respicere, quæ minus commodæ erunt.

Ad diluendam criminationem hanc, sufficeret remittere ad ipsum Auctorem *Libr. III. Cap. XVI.* ibi enim tam validè astruit necessitatem Acceptationis, ut Lex obligare possit, ut inde sequatur, potestatem condendi Leges non esse inutilem; tum enim, si talis potestas sic evaderet inutilis, manifestè absurdum esset contendere, Legem non obligare, nisi post acceptationem; aliundè verò impossibile est solidè probare veritatem opinionis evidentè absurdæ. Sed, ne quis me studio captum, vel ex anticipato iudicio loqui ducat, satius est Autorem purgare rationibus sequentibus.

1. Legislator eas faciat leges, quæ evidentem utilitatem habeant, & tunc eas sponte receptum iri experietur; namque oporteret, ut corpus subditorum, à quo pendet Acceptatio, omnino à ratione alienum, suoque bono inimicum esset, ut tales Leges respuerent. Quod si Legislator faciat Leges manifestè perniciosas subditis suis, tum sibi arrogat jus, quo caret; namque nullam accipit, nisi pro bono publico, potestatem. Quod si leges videantur utiles, sed usus contrarium doceat; credibile est, intentionem ejus non esse, ut illæ observentur.

2. Plures sunt Actus, qui effectu carent, nisi accipiantur ab iis, in quorum favorem facti sunt; tales sunt v. gr. Donatio, Promissio, Testamentum, vota solemnia Religionis, collatio Beneficiorum, Præsentatio, Electio, Resignatio, mandatum, seu Delegatio, & plures similes, qui prorsus effectu carent, nisi acceptentur ab iis, quos respiciunt; & nihilominus nemo dicit potestatem faciendi tales actus esse inutilem; illud enim provenit ex eorum naturâ, quippe cum imponant aliquam obligationem iis, in quorum favorem facti sunt: v. g. si quis adipiscatur Beneficium, per aliquam prædictarum viam, tenetur ejus Officia obire, & onera ferre. Donatarius tenetur solvere censum, quo fundus ei datus oneratus est, solvere pecuniam mutuatam in cujus hypothecam assignatus est. Hæres tenetur debitis hereditatis &c; Aequum est, ut obligatio hæc sit voluntaria; talis autem fit per Acceptationem actuum. Porro, actus, per quem Legislator Leges fert subditis suis, communem habet naturam cum prædictis; quia subditis imponit obligationem eas observandi: æquum est igitur, ut Leges non habeant vim obligandi, nisi post acceptationem, quæ obligationem voluntariam facit. Sanè, Legislator contrahit cum subditis suis per Leges suas, seque astringit non solum ad eos adjuvandos in executione Legum suarum, sed etiam ad eos conservandos in eorum juribus: subditi autem se adstringunt ad observationem Legum. Indè fit, ut

Dominus benignè atque humanè agere volens cum Hominibus, fœdus & Testamentum vocavit Legem, quam Judæis, & Legem, quam Christianis dedit.

3. Quid sentires de Legislatore, qui quereretur jus suum esse inutile, ideò, quod subditi sui habeant jus respuendi eas Legem, quas contra Legem Divinam ferret, vel quarum exequutio impossibilis foret; hunc sanè reprehenderes; quia Leges, quarum ferendarum jus habet, justæ ac possibiles esse debent, jusque illud, ea tantum conditione, ipsi datum fuit: illi ergò reprehendendi sunt, qui dicunt, jus Pontificum ferendi Leges Ecclesiasticas, esse inutile, si subditi habeant jus respuendi Leges minus commodas: quo verbo Auctor intelligit Leges bono publico contrarias; nam, si Leges justæ atque possibiles esse debent, debent quoque utiles esse, & vergere ad bonum commune, *Cap. 2. Dist. IV.*

SECTIO II.

Discussio & Refutatio auctoritatum & Rationum à FAGNANO adductarum, quibus probare nititur, LEGES ECCLESIASTICAS ligate antè illarum acceptationem, in 2. part. lib. I. Decretal. p. 524. & p. 634. Edit. Colon. 1704.

Inter sententias Ecclesiæ Gallicanæ non infimum tenet locum, illa, quæ tuetur Decreta à Conciliis, vel à Pontificibus edita non obligari, nisi post debitam acceptationem: hæc autem duplici modo propugnari potest. Nempè 1. Relatione momentorum, quibus fulcitur. 2. Refutatione illorum, quibus impugnatur. Posteriori viam hic sequemur; atque, ut labor utilior sit, elegimus Autorem insigniorem, qui validiora contra Gallicanam sententiam argumenta collegit: undè fiet, ut, si monstraverimus illa infirma esse, firmior manebit ista sententia.

Sed prius observandum 1. Quòd in locis, ubi Decreta Pontificia non publicantur, nisi post acceptationem debitam, receptio, quæ illorum fit, per usum, nihil aliud est, quàm executio, quæ supponit illa esse acceptata; ideòque, auctoritates & Rationes, quæ loquuntur de hujusmodi receptione per usum, non probant Leges obligare antequàm acceptentur: & tales sunt pleræque illarum, quæ afferuntur à FAGNANO. 2. Idem dicendum de illis, quæ loquuntur de Legibus Ecclesiasticis conditis in executionem Juris Naturalis aut Divini. Quoad illa, sic sumpta, non egent Acceptatione, ut ligent; cum in hoc, quòd executioni mandant, ejusdem sint conditionis, ac jus Naturale & jus Divinum: secus quoad pœnas, quæ adjiciuntur, ut ferentur.

3. Inter auctoritates, quæ adducuntur contra prædictam sententiam, nonnullæ videntur esse suppositivæ. Talis est, quæ desumitur ex Epistola GREGORII IV. omnibus Episcopis quippe quæ insignis suppositionis notas habeat, ut inferius ostendetur.

4. Distinctio excogitata *Legis Præceptivæ*, vel *Præceptorie*, & *simplicis Legis* caret solido fundamento. Imò repugnat ideæ Legis, cujus est præcipere, & obligationem imponere, sive vetando, sive jubendo. Si hortatur tantum, aut consulit, desinit esse Lex: nec refert quòd Lex CHRISTI habeat sua Consilia, ut & præcepta sua; hoc enim intelligendum ex de illius Religione aut Doctrina, quæ nomine Legis illius donatur: Itaque, dicere Leges præceptivas ligare antè acceptationem per usum, alias verò non ligare, nisi post hanc receptionem; idem est ac dicere, omnem veram Legem ligare ante receptionem, per usum. Illas verò, quæ nomen Legis dumtaxat habent, non ligare, nisi post receptionem: undè

undè extrà Quæstionem excurritur. 5. Sententiam à *Fagnano* impugnatam esse valde communem, tam apud Theologos, quam apud Philosophos; ut monet *SANBOVIUS Tom. II. resolut. p. 182. n. 6.* 6. Autoritates ex textibus Juris petuntur; rationes verò, ut plurimum, ex incommodis. His ita observatis, tales autoritates, rationesque confutandæ.

Prima est can. 2. DIST. XII. desumitur ex *Epist. GREG. IV.* omnibus Episcopis: hæc ad rem habet. *Præceptis Apostolicis non durâ superbiâ resistatur, sed per obedientiam, quæ à Sancta Romana Ecclesia & Apostolicâ auctoritate jussa sunt, salutiferè impleantur.* Hæc autem supposititia est, quia ex fragmentis falsarum Decretalium, aliorumque Autorum confecta est, ut patet ex *Nota* Correctorum Romanorum, quæ indicat fontem initii illius, ex *Nota PITHÆI*; quæ observat locum desumptum ex Codice Theodosiano. *BALUSIUS & VAN-ESPEN* alia falsitatis indicia colligunt. Præterea Canon, intelligi potest de Decretis jam acceptatis, quibus solis durâ superbiâ resisti potest, id est per superbam & obstinatam inobedientiam, & non de illis, quæ non recipiuntur ex eo solum, quòd non conveniunt moribus Nationis, quod sine superbiâ & obstinatione fieri potest.

Secunda est in Can. Proposisti, quem *Fagnanus* locat hic in *DIST. XXVII.* & pag. 527. n. 53. in *DIST. LXXII.* & neutro in loco est; sed occurrit in *DIST. LXXXII.* fed ad rem non facit: nam 1. *Innocentius I.* ibi loquitur de continentia Presbyterorum & Diaconorum, quam *Siricius* declaraverat esse de Jure Divino, in nixus nonnullis Scripturæ locis, quæ id non probant, & sequitur Prædecessoris sui sententiam. 2. Non agitur de Ecclesia Celebris, qualis Nationalis, quæ acceptare recuset Decretum *Siricianum*; sed de personis privatis, quæ illud transgressi fuerant. Vide *Can. citatum*, & interpretationi subscribes.

3. Eruiatur à *Can. 3. CAUS. XIV. QU. I.* hic autem *Can.* non magis congruit quæstioni: siquidem loquitur de præcepto in se spectato, prout comprehendit præceptum Naturale, vel Divinum. vel Humanum, vel Particulare, vel Generale, & illud à Consilio secernit in eo, quòd imponit necessitatem faciendi quod jubet; Consilium autem libertatem relinquit faciendi, vel non faciendi. Porro, quæstio proposita non respicit præceptum in se spectatum, sed præceptum Humanum datum alicui Nationi, vel Ecclesiæ Celebris, aut Magnæ; non autem privatis personis. Et posito, quòd loqueretur de præcepto generali, quòd Lex nuncupatur, & ad præceptum Humanum restringeretur, intelligi posset de Præcepto, vel Lege acceptata. Idem dicendum de *cap. 2. de majorit. & obed.* complectitur enim Præceptum, tam particulare, quam generale in se & intellectum de præcepto generali restringendum veniret ad Præceptum acceptatum.

Si quis quærat obiter, undè fit, ut Præceptum Generale, sive Lex egeat acceptatione, ut ligare possit; Præceptum verò particulare liget independentem ab acceptatione? Respondeo, illud discrimen ex eo nasci, quòd hujusmodi Præceptum fit cuidam Privato, qui notus est ipsi præcipienti; Lex verò datur cuidam Nationi vel Ecclesiæ Magnæ, cujus mores, vel usus à Condente plerumque non noscuntur. Præterea, aliter agitur & agendum est erga Corpus morale, quam erga Privatum; consequentiæ Legis Populo, vel Genti non convenientis terribiles sunt; exiguum verò malum aliquid præcipere privato, ipsi non convenientis.

Quod ex citatis & refutatis *Textibus* *FAGNANUS* concludit, nempe, generalem inobservationem Legum præceptoriarum non excusare; locum non habet nisi in duobus Casibus, 1. Quando Lex acceptata fuit. 2. Quando Legislator non consentit, ut Lex non amplius servetur eo in sensu accipiendi sunt *Canones*, qui dicunt, consuetudinem non esse legitimam, quoties adversatur Canonibus; sunt enim

Tom. I.

innumeri Canones abrogati, aut per non usum, aut per usum contrarium, probatum silentio Superioris. Undè colligitur, Canones inabrogabiles utraque via, non alios esse, quam illos, contra quorum inobservationem Superior reclamatur. Hinc fit, ut, inter Canones merè positivos, seu Ecclesiasticos, quidam sint præscriptibiles, quidam verò sint impræscriptibiles: atque, ex istis, quidam manent impræscriptibiles, alii autem efficiuntur præscriptibiles. Impræscriptibilitas in his, provenit ex reclamatione continuâ Canonum posteriorum, quæ impedit, ne sit bona fides & possessio quieta; exemplum Canonum aliàs impræscriptibilium, nunc autem præscriptibilium est in illis Canonibus, qui aliàs declarant Procuracionem Visitationi debitam impræscriptibilem, & in c. 3. *Suss. xxiv. de Ref.* præscriptionem contra illam permittere; eorum verò, qui manserunt impræscriptibiles numero recensentur. c. 12. & 16. *de præscript.* docentes, inferiorem non posse obedientiam contra Superiorem præscribere, ideoque nec correctionem, nec visitationem. Præscriptio contra illa jura quotidie interrumpitur innovatione frequenti Canonum illa statuentium, vel statuta confirmantium.

Verum, quæcumque hæc dicit *FAGNANUS*, circa abrogacionem Legum per desuetudinem, vel consuetudinem contrariam, ad quæstionem propositam non pertinent. Abrogatio locum non habet nisi in Lege recepta: hic autem agitur de Lege non acceptata, quæ propriè abrogari nequit, cum abrogatio Legi tollat vim suam, & non acceptatio novæ Legis impediatur, ne Lex nova vim Legis acquirat. Est aliud discrimen inter utramque, in eo positum, quòd abrogatio incipiat à peccato, cum primi transgressores Legis receptæ, qui abrogacioni ansam præbent, delinquant, peccatumque durat in successoribus, donec per usus continuationem libertas legitime præscripta fuerit, vel saltem quousque isti bona fide credant, legem abrogatam esse, nec amplius obligare: non acceptatio sine peccato fit, si cum iusta causa Lex non recipiatur.

Fagnanus sibi obiciens celebrem locum *GRATIANI: Leges instituuntur, cum promulgantur, firmanur cum moribus utentium approbantur*, plura responsa offert, quæ facillimè refelli possunt. Primum quod habetur n. 49. est, quòd *Gratianus* loquatur de firmitate stabilitatis, quæ fit per usum, & non de firmitate auctoritatis: Quod non coheret cum loco *S. Augustini*, quem *Gratianus* hic exponit. Nempe, Homines judicare de Legibus cum instituuntur, postea verò cum instituta & firmata sunt, secundum illas judicare debere; *Augustinus* enim evidenter loquitur de firmitate, quæ institutionem comitatur, quæ alia non esse videtur, quam quæ fit per acceptationem; cum Judices secundum Leges judicare teneantur, etiam antequam per usum firmata sint; quod non accidit, nisi per multos annos à promulgatione numerandos.

Alterum *Fagnani* responsum, quod est in n. 56. non differt à primo nisi in verbis; ait enim *Gratianus* loqui de firmitate *Facti*, quæ oritur ex observatione Legis, non de firmitate *Juris*, quæ præcedit usum, sicuti causa præcedit effectum suum. Porro, quid aliud est firmitas *facti*, quam firmitas stabilitatis, proveniens ex perseverantiâ in observatione Legis.

In tertio responso dicit, *Gratianus* loqui de Legibus Simplicibus, non autem de Legibus Præceptoriaris; quod nullatenus admitti potest, cum 1. *Gratianus* loquatur de Legibus, juxta quas judicandum est, quæ certissimè præceptoriaræ sunt, cum præscribant Judici quid agendum, quid vitandum, nec non quomodo debeat contra transgressores procedere. 2. Nulla Lex est, quæ non sit præceptoraria: in hoc enim differt Lex ab Exhortatione, Monito, Cnosilio; ideoque, divisio Legum in Simples & Præceptorias solido fundamento caret. Non obstant exempla allata à *Fagnano*, & desumpta ex *Can. 5. & 6. DIST. III.* nam Canones, qui volebant, ut Clerici

K

Quæ

Quadragesimale Jejunium à Quinquagesimâ incipient, præceptorii erant: verba ipsa id demonstrant, & Gratianus ipse agnoscit, dicens, unde illud *Telephori, qui decrevit, ut generaliter Clerici à Quinquagesimâ à Carnibus abstinerent.* Adde, quòd verbum *decernere*, sit verbum imperativum. Præterea, posito, quòd hi Canones non forent Leges præceptorii, sed continerent exempla Legis simplicis: hæc exigui momenti essent, cum Canones isti sint supposititii. Prior desumptus à falsâ Epistolâ *Telephori*; posterior è Sermone *S. Ambrosii* falsò adscripto, ut firmaretur falsâ *Telephori* Epistola.

Nec magis probat exemplum Legis simplicis desumptum ex *cap. 15. de major. & obed.* Ibi enim *Gregorius IX.* expressè præcipit, ut Clerici in Ordine Superiores, aliis præeant, majoremque portionem habeant, quamvis posterius recepti fuerint. Itaque, patet illud continere Legem præceptoriam.

Sunt adhuc duo alii *Textus*, quos *Fagnanus* allegat, ut sibi faventes, qui tamen sententiæ suæ non suffragantur. Prior est *Can. I. Dist. XX.* Posterior est *cap. 35. de Elect. in 6.* Uterque loquitur de privatis personis, consideratis ut privatis, quæ haud dubiò sese subicere tenentur Legibus stabilitis; non autem de Corpore Prælatorum, cujus est examinare, an Decreta Pontificia, aliæ Legum Consilia conveniant moribus Nationis, an circumstantiæ temporum, atque locorum promittant ex illis Legibus magnum Publico commodum proventurum.

Jam ad rationes *Fagnani* veniamus, quibus contendit probare, Leges obligare independentem ab Acceptatione: hinc nascetur occasio discutiendi alios *Textus*, quibus idem ostendere nititur suæque momenta confirmare.

Primam petit ex eo, quòd potestas ferendi Leges inutilis foret, si illæ vim suam non haberent ante Acceptationem illorum, pro quibus fiunt, cum populi adeò perversi esse possent, ut Leges etiam utilissimas rejicerent. Id speciosum quidem, & nil amplius: Populi nimium amant utilitatem propriam; ut non acceptent Leges utiles, atque, si Acceptatio necessaria non esset, periculum immineret Populis, qui ab uno solo homine reguntur, ne quærens quæ sua sunt, Leges Subditis daret illorum utilitati adversantes, proindeque non recipiendas, quod facile probari posset: sed frustra fieret, cum agatur hic de Bullis Pontificiis, quarum acceptatio pendet à Clero, cujus refert Leges verè opportunas non respucere, ne suæ identidem rejiciantur.

Secunda sic se habet: si Lex non ligaret, nisi post acceptationem, Populus Conlegislator esset, cum Principe potestatem Leges ferendi cum illo compartiens; sed hæc ratio ad propositum non facit; non enim agitur hic de acceptatione, quæ fit per Populum, cui non convenit Leges ferre, sed de illâ, quæ fit per Episcopos, qui ferendi Leges jure fruuntur in Ecclesiis suis, ut Papa in Ecclesia Univerfa. Unde nascitur jus examinandi, an Decreta Pontificia conveniant moribus subditorum suorum, eaque acceptandi, vel respuendi, pro horum Decretorum qualitate, quoad hanc circumstantiam, ne ullum promulgetur, quod obesse posset animabus, quarum cura ipsis concredita est.

Tertiò dicit, omnes Legislatore habere potestatem constringendi Subditos suos ad recipiendas Leges suas. Hæc autem ratio mera est petitio principii. *vid. n. 48.* In principio ponit quod est in questione. Disputatur siquidem, an Lex obliget ante acceptationem, utque probetur affirmativa, affertur ut principium, quòd, qui Leges condit, cogere possit ad illas acceptandum, nihilque adducitur ad hoc stabiendum, quàm quod supra refutatum est; scilicet, alioquin potestas ferendi Leges inutilis foret.

Verum quidem est quod *n. 53.* laudatur *Can. non frustra 18. CAUS. XXIII. Qu. V. & cap. ut Clericorum. 13. de vita & honest.* ad ostendendum, Legisla-

torem constringere posse pœnis latis ad executionem Legis suæ. Porro, executio Legis multum differt ab illius acceptatione; supponit enim Legem jam obligare, cum nullus teneri posset Legem servare, quæ non ligat; acceptatio verò concurret ad faciendam Legem obligatoriam, proindeque obligatio Legis supponit acceptationem, & ista illam præcedit. Præterea, *Textus* citati loquuntur de punitione Criminum veritorum Lege Naturali & Divinâ. *Cap. 13.* loquitur de Incontinentiâ Clericorum, & speciatim de eâ, quæ est contra naturam. *Et Can. 18. CAUS. XXIII. Qu. V.* nihil aliud dicit nisi, quòd auctoritas puniendi, quæ est in Principe, & in Magistratu, & potestas corrigendi, quæ est in Patrefamilias, inutiles non sint: utraque autem præcipue concessa est ad observationem Legis Naturalis & Divinæ.

Quartò ait, ut Subditi Legislatoris obligentur ad recipiendam Legem, sufficit ex parte ipsius potestas & voluntas: at subdit, qui condit Legem potest & vult obligare Subditos ad illam recipiendam; *vult*, verba imperativa id demonstrant; *potest* quoque, cum possit Legem facere sine illorum consensu, proindeque illos obligare ad illam recipiendam, illis invitis.

Huic rationi plura respondere est, sed præsertim, quòd nimium probat: nam hinc inferre liceret, quòd Legislator posset obligare Subditos ad obediendum Legibus injustis, si ejusmodi conderet, cum ferre Leges possit sine illis, & condendo Leges injustas manifestaret voluntatem illas ferendi: si dicatur, quòd potestas legislativa restringenda est ad Leges justas, quia data est ad ædificationem, non ad destructionem; dici quoque potest, quòd potestas Legislatoris limitata sit ad Leges utiles, quia utilitas publica finis est præcipuus Legum *C. 2. Dist. IV.* Lex autem non acceptata utilis esse nequiret; cum non servaretur, & sola observatione Lex prodesse potest. Itaque, ut Legislator possit obligare Subditos suos ad recipiendam Legem, non sufficit quòd Potestatem & voluntatem Leges condendi habeat, sed necesse, ut utramque intra limites justos contineat, ferendo Leges justas & utiles.

Distinguenda est ergò potestas Legem condendi in se considerata, ab eadem potestate spectatâ quoad finem, quæ est ædificandi, non destruendi, bonum procurandi, non verò malum. Posterior sufficit ad obligandum ad Leges recipiendas, sed includit considerationem, si tales sint, quæ dignæ sint, ut recipiantur; quod non convenit illis, quibus alterutrum deest, aut Justitia, aut Utilitas. Cum ergo, ut ostensum est, Lex non acceptata utilis esse non possit, consequens est, ut in omni nova Lege, quæ proponitur, subintelligenda sit conditio, si acceptetur.

Præfata distinctio potestatem Legislativam respiciens producenda est ad verba Legum, quæ considerari possunt, vel in se, vel quoad finem illarum, si hoc modo considerentur, ostendunt, quòd Legislator Subditos obligare nolit ad executionem Legis, nisi posito quòd acceptata fuerit; præsumendam enim est Legislatorem officium suum implere velle, quòd est ad illam non obligare, extrâ hunc casum. Regula: *Nemo præsumitur malus, nisi probetur malus*; hæc interpretationem postulat. Quidquid sit de his reflexionibus, aliisque præcedentibus, circa Leges consideratas in genere, certæ censendæ sunt quoad Decreta Pontificia, ad illas Regionem missa, ubi examinari solent ante acceptationem, nec publicantur priusquam Litteris Principis confirmata sunt; hæc enim jure existimatur Pontificem nec posse, nec debere ibidem condere Leges, nisi sub conditione Acceptationis.

Quinta Ratio, quæ habetur *n. 53.* hæc est: si Lex vim Legis non habet, nisi post acceptationem, Lex non aliud est, quàm Consilium; cum nullam imponat necessitatem faciendi, sed libertatem relinquat faciendi, vel non; eo planè modo, quo Consilium. Sed hæc ratio falsa minus non est, quàm præcedentes:

nam Lex consilium esse nequit ante acceptationem; cum Corpus, cui datur, teneatur illam acceptare, si suis moribus congruat, & utilis futura iudicetur: è contrà consilium numquam ligat, nisi vertatur in præceptum vocatione particulari. Itaque, Lex nova Præceptum est conditionatum, quod necessitatem illud servandi non imponit, nisi positâ acceptatione, vel, si mavis, est propositum Legis faciendæ, datum, ut examinetur, an conveniat moribus Patriæ, quod Lex vel Præceptum non fit, nisi postquam probatum est, seu acceptatum. *Postremò* dicitur, quod Sancta Sedes sit regula & norma cuiusque rei probandæ aut respiciendæ, & probatur, per *Can. 1. Dist. XIX.* unde concluditur, quod, si mittantur Decreta Pontificia, examinanda non sunt, sed obediendum illis; additurque, quod, si quæ Ecclesiæ sint, quæ Ritus Legesque Ecclesiæ Romanæ non sequantur, ut Ecclesiæ Græca, erga Continentiam Clericorum in Ordinibus Sacris constitutorum, id proveniat ex permissione Papæ. Hæc autem ratio refellitur per *Canonem 4. Dist. XXXI.* ubi STEPHANUS IV. contrarium docet, agnoscens, quod si Ecclesiæ Orientalis, cum Ecclesiâ Occidentali non consentiat, circa Continentiam Ministrorum Sacrorum id nascatur ex diversitate Traditionum illarum Ecclesiarum; ait enim, *aliter se Orientalium Traditio habet Ecclesiarum, aliter hujus Romanæ Ecclesiæ*: quod confirmatur per *cap. 6. de Cler. conjug.* ubi INNOCENT. III. æquè instructus & studiosus Jurium Sanctæ Sedis, ac quilibet alius, prædictum discrimen petit, ex eo, quòd Ecclesiæ Græca non receperit Legem Continentiæ: *Nos igitur attendentes, quòd Ecclesiæ Orientalis votum continentia non admittit, quoniam Orientales in Minoribus contrahunt, & in Superioribus utuntur matrimonio jam contracto.* Confirmatur etiam per *cap. 4. de Consecr.* ubi idem Pontifex damnans consuetudinem Græcorum, quâ Presbyteri conferunt Sacramentum Confirmationis, condemnationem non fundit in eo, quòd Ecclesiæ Romana illam non probet, sed in eâ *unicè*, quòd adverteretur Traditioni; hæc enim habet ab Apostolorum tempore *soli Episcopis sunt reservata, ut est Sacramentum Confirmationis, quòd soli Episcopi, per impositionem manuum debent conferre.*

Eadem ratio refelli etiam potest hac consideratione: non est causa potior, quòd præfatus usus Græcorum vim suam hauriat ex approbatione Sedis Apostolicæ, quam cæteri ejusdem peculiare usus, & de istis nulla extat probatio quòd egerint autoritate ejusdem Sedis, ut statuerentur: è contrà Sancti Patres, Concilia, supponunt illos esse legitimos independentes ab illa autoritate, v. g. CÆLESTINUS III. loquens de usu Græcorum conferendi Ordines extrâ tempora, illum agnoscit legitimum, approbatque, modò hac licentia non utantur, nisi erga Græcos subditos, qui in possessione sunt illos sic recipiendi, eamque non extendant ad Latinos, qui eadem possessione carent. *Vid. c. 9. de temporib. Ordin.* Hoc exemplum eo magis notandum, quòd S. LEO credat, Canones, quos sequitur Ecclesiæ Romana, in collatione Ordinum diebus jejunii, esse Traditionis Apostolicæ *Epist. II. c. 1. Epist. 84. c. 2.*

Ejusdem rei simile exemplum habes in Concilio Florentino *Conc. Tom. XXXIII. p. 1167.* ubi probans Ecclesiæ Græcæ & Latinæ modum conficiendi, consecrandique Eucharistiam, nimirum illius in fermentato pane, istius verò in pane azymo; nequiquam plus autoritatis in hoc tribuit Ecclesiæ Romanæ, quam Ecclesiæ Græcæ, quòd facere non debuisset, si existiasset Ritus Græcum vim suam haurire ab Apostolicâ Sede residente in Summo Pontifice, ut Græci intelligerent, se in hoc Latinis obnoxios devinctosque esse.

Quod mox dictum est de potestate Ecclesiæ Græcæ habendi ritus peculiare independentes ab Eccle-

Tom. I.

siâ Romana, applicationem suam habet in aliis Ecclesiis Nationalibus. Eadem utrimque ratio. Non subjacent Legibus Romanis, quas non acceperunt, & ad illas non recipiendas, non egerit consensu Sedis Apostolicæ, sed sufficit quòd sibi videantur repugnare moribus Nationum suarum.

Frustrâ objiceretur *cap. 11. de tempor. Ordin.* ubi INNOCENTIVS III. loquens de consuetudine Græcorum conferendi unâ simul omnes Ordines, & extrâ quatuor Tempora, Græcis etiam subditis Episcoporum Latinorum, ait, quòd, quandiu tolerabitur ab Ecclesiâ, non privandi sint executione Ordinum sic receptorum: *Si verò de mandato, seu licentia sui Pontificis, secundum morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus sit Episcopus Latinus, qui Clericos suos à Græco Antistite fecit ordinari, quamdiu tamen talis mos ab Ecclesiâ toleratur impediri non debet ab executione Ordinum taliter receptorum; & prætenderetur, quòd Ecclesiæ, de quâ hic, est Ecclesiæ Romana, prout est Ecclesiæ particularis, ut hinc concluderetur, usum Græcorum vim suam accipere ab Ecclesiâ Romanâ, in Papâ potissimum residente, sicut Corpus particulare viget imprimis in ipsius Capite particulari.*

Hujusmodi objectio pessimo niteretur fundamento, cum hac voce *Ecclesiæ*, sine ulla additione, vel restrictione intelligi soleat Ecclesiæ Universalis, quæ est, per excellentiam, Ecclesiæ, & Ecclesiæ sumpta & spectata eo modo absoluto.

In vanum adjiceretur, quòd in Statibus Monarchicis nulla Lex est, nulla consuetudo, quæ suam vim, autoritatemque non teneat à Principe, quòdque Ecclesiæ sit Monarchia, cujus Papa Caput; & in probationem addacerentur varia Scripturæ loca, ac inter alia 1. hæc verba J. Christi, spectantia Ecclesiæ institutionem: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni Cælorum*: quæ ostendere videntur, quòd Christus uni soli totam suam autoritatem communicaverit. 2. Sequentia ejusdem Christi verba Petro directæ, quoad regimen Ecclesiæ, *pascite oves meas, pascite agnos meos*, quæ explicationem præcatorum confirmant, quia probare videntur, Christum Petro commisisse totum gregem suum, consistentem in ovibus, quibus intelligendi veniunt Episcopi, qui Fideles in Christo pariunt, ut oves agnos, & in agnis, quibus intelligendi Fideles, qui pariuntur in Christo ab Episcopis, ut agni ab ovibus. 3. Hoc Christi dictum, *unus pastor, unum ovile*, quòd ad credendum inducit, quòd, sicut unicus est Pastor invisibilis, ad quem totus grex pertinet; ita unicus est Pastor visibilis, præpositus regimini totius gregis, ut justa sit similitudo inter regimen visibile, & regimen invisibile.

Vanus, inquam, esset hujusmodi sermo; nam 1. Scriptura Sacra sibi ipsi non adverfatur, hæc autem docet, Christum dedisse omnibus Apostolis potestatem Clavium, cujus pars est potestas condendi Leges, quibus Fideles ligantur, & potestas dispensandi, quibus idem solvantur; dedisse quoque istem Apostolis potestatem remittendi peccata, illave retinendi, post insufflationem super ipsos, sicut super Petrum, ut acciperent Spiritum Sanctum; Christum misisse Apostolos, ut fundarent Ecclesias prædicatione suâ, postquam illis dixisset, se accepisse à Patre omnem potestatem, illamque illis communicare, illos mittendo sicut Pater ipsum miserat. Porro, certum est Episcopos successisse Apostolis, sicut Papa Sancto Petro; ideoque, si Papa, ut Successor Petri, jus habet regendi Ecclesiam, ita Episcopi, ut Successores Apostolorum, idem jus habere debent.

2. Natura Regimini Ecclesiæ meliùs cognosci, non potest, quam observando, considerandoque modum,

K 2

dum, quo gubernata est per Apostolos, illorum Discipulos, & Successores istorum, usque ad Concilia Generalia, & per novem priora sæcula, in quibus celebrata sunt octo priora hujus generis. Porro, quandiu Apostoli vixerunt, Ecclesia gubernata non est à Petro, ut à Monarcha, sed ab Apostolis conjunctim cum illo, ut status partim Aristocraticus, partim Monarchicus. Actus Apostolorum id testantur, Discipuli Apostolorum illorum exemplum secuti sunt: quod patet possimum per Concilia, quæ celebrantur, ad imitationem illorum, quæ ab Apostolis convocata sunt, & in quibus videre est Episcopos Provinciarum suas rexisse Ecclesias, inconsulto Pontifice. Inter ea, legantur Concilia *Africana*, nec non quinque priora Orientalia, Particularia, quorum illa in codice Ecclesiæ Africanæ continentur; ista verò in codice Ecclesiæ Universæ primòque *Dionysii exigui*. Notabiliores hanc circa rem Canones sunt l. 4. *Conc. Nicæni*. c. 13. 14. *Conc. Antiocheni*. c. 3. & 7. *Conc. Sardicensis*, qui introduxerunt Recursum ad Pontificem in judiciis Episcoporum. Sed de his fufius in *Notis circa Concilia*, & in *Tractatu de Ecclesiâ*.

TITULUS XVI.

PECULIARIA *Notanda in CONCILIIIS AFRICANIS Circa CONVOCATIONEM, LOCUM, TEMPUS CELEBRATIONIS, QUALITATEM, NUMERUM, PRÆSENTIAM, FORMAM CANONUM, SUMPTUS ITINERIS ET MANSIONIS, PÆNAS ABSENTIUM, AUTORITATEM SECUNDI ORDINIS.*

PECULIARIA, Quæ colligimus, totidem administrant probationes libertatis Ecclesiarum, quoad Disciplinam: pleraque ostendunt Ecclesiam AFRICANAM ab aliis discrepare circa Concilia. Ea igitur colligimus ob hanc causam: uno autem sub *Titulo* eas collocamus, idè, quòd pauca de singulis dicenda sint.

CONVOCATIO.

Ex omnibus Conciliis Africanis, quorum Acta habemus, quæque nomen CONCILII gerunt, nullum est in quo nominatim dicatur à qua Persona fuerit convocatum; an ab Imperatore; an à Proconsule; an ex eorum consensu, vel licentiâ; an à Capite Ecclesiæ Africanæ, nempe Carthaginensi Episcopo; an à Capite uniuscujusque Provinciæ, nempe Primæ aut Metropolitanæ. Itaque, ex illis Actis nulla potest erui decisio circa quæstionem, ad quam ex duabus Potestatibus Spirituali & Temporalis, pertineat Convocatio Conciliorum; nam silentium utrimque æquale est, quoad jus utriusque Potestatis, nec major locus est Argumento negativo contra Temporalem, quàm contra Spiritualem Potestatem. Enimverò, quidam Canones *Codici Ecclesiæ Africanæ* probant, Episcopum Carthaginensem convocavisse Concilium universale hujus Ecclesiæ: talis est *Canon 95*. alii ostendunt, Concilium Provinciale convocatum fuisse à Primæ; talis est *Can. 73*. ejusdem *Codici*. Sed nihil est in his Canonibus, quod excludat auctoritatem temporalem à Convocatione horum Conciliorum. Adjice plures, in eodem *Codice*, Canones reperiri, ex quibus concludi potest aliquatenus, Ecclesiam Africanam agnovisse, quòd Principum auctoritas necessaria sit ad Convocationem Conciliorum, quia multæ sunt res ad Religionis bonum conducentes, quas statuere non possunt, sine hac auctoritate: tales sunt omnes Canones, quibus ostensum fuit Concilia Africana sæpè Imperatori supplicavisse, ut ab eo imperarent Leges circa res temporales, quarum Religio indigebat;

Primam hanc observationem restringimus ad Convocatum, qui Concilia dicuntur, nam *Cap. 5. cognitio- nis 1. Collationis Carthaginensis* expressè dicitur, Convocatum hunc, sive Collationem, convocatum fuisse ab HONORIO, Imperatore, qui congregavit omnes Episcopos Catholicos & Donatistas, ut, selectis ex utraque parte peritissimis, discuterent, & juxta Scripturam ac Traditionem, dissolverent difficultates, quæ separationem pepererant. Convocatum hic est anni 411.

TEMPUS CELEBRATIONIS.

Inter Concilia Africana, quorum Acta habemus, pauca sunt, quorum tempus non designetur, per *Consulatus*. Id perspicuum est, quoad Concilia, quorum Canones inserti sunt *Codici Ecclesiæ Africanæ*, & quoad illa, de quorum celebratione mentio expressa fit, in eodem *Codice*, licet eorum Canones non referantur. Aliquot Concilia excipimus ab observatione hæc; quoniam Acta Concilii XIX. *Carthaginense* non docent quo anno illud habitum fuerit. vid. *Tom. I. Biblioth. JUSTELLI*, pag. 388. & 396.

Aliud observandum est circa tempus Celebrationis Conciliorum *Africanæ*. Nempè Synodum Hippo-nensem an. 393., assignavisse 10. *Septembris* uniuscujusque anni, celebrationi Concilii Universalis. *Canon. 73*. *Codici* hujus Ecclesiæ sumptus è Concilio *Cartagin. an. 401.* id expressè dicit. Hæc circumstantia omiſsa fuit in *Epitome Canonum* quæ Concilium Carthaginense III. sequitur; dicitur solùm quòd Concilium universale quotannis celebrabitur, Eadem quoque omittitur in *Can. 2.* hujus Concilii *Carthagin. III.* Ex omnibus Conciliis Africanis huic Hippo-nensi posterioribus, nullum est, quod habitum fuerit 10. *Septembris*, dùm Concilia Africana fuere annua, quod duravit solùm ab anno 393. ad ann. 407. In quibusdam annis duo habita fuere: tales sunt anni 397. & 408. *Canon. 18.* *Codici* laudati docet, Decretum Nicæni, circa binam celebrationem Conciliorum Provincialium, productum fuisse ad Concilium universale Africæ.

LOCUS CELEBRATIONIS.

Quoad Hocce Caput, duplex Conciliorum genus distinguendum est: alia gerunt nomen alicujus Urbis, putà Carthaginis, Milevi, Hipponis, hæc autem habita fuerunt in loco, cujus nomen ferunt. Ex his Conciliis componitur *Codex Ecclesiæ Africanæ*, & pleraque eorum habita fuere Carthagine in variis Basilicis, quarum aliquot expressè nuncupantur in *Codice 1. Basilica Rearedificata. Tom. I. Bibliotheca JUSTELLI pag. 149. 2. Basilica 2. Regionis pag. 160. 3. Basilica Fauſti pag. 141. Basilica Pacis. pag. 149.*

Alia Concilia nomen Regionis sumpserunt, & dicuntur AFRICANA, fortè quia componuntur ex Episcopis universæ Nationis. *Tria* ex illis habita sunt sub ANASTASIO Pontifice, & octo sub INNOCENTIO I. Omnia *Undecim* extant in *Codice Ecclesiæ Africanæ*, sub nomine *Concil. Carthaginensium*. Primum est an. 399. 2. & 3. anni 402. reliqua habita sunt annis 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410.

Præter hæc *Undecim* Concilia, *Africana* dicta, quæ sunt vera Concilia, est unum Concilium Africanum, quod nihil est aliud, quàm Collectio Canonum à Conciliis Africanis factorum; in eo discrepans solùm à codice Ecclesiæ Universalis, quòd in ea omittantur Acta Concilii *Carthaginensis* anno 419.

Fortè, juxta exemplum Conciliorum, quæ *Africana* dicta fuerunt, quædam Concilia Germaniæ, vel Galliæ,